

פחד דוד

פרשת
בלק
י' תמוז
תשע"ט
981

בחול קוראים פרשת חוקת

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

7:30 | 7:22 | 7:27 | 7:12 **הדלקת נרות**

7:30 | 7:22 | 7:27 | 7:12 **מוצאי שבת**

7:30 | 7:22 | 7:27 | 7:12 **רבינו תם**

משכיל לדוד

יגעת ומצאת תאמין

"לא תאר את העם כי ברוך הוא" (במדבר כב, יב)

חז"ל אומרים שלא היה לישראל שונא גדול כבלעם הרשע אשר ביקש להכחידם בקללותיו ולהשמדם, והקב"ה ברוב רחמיו עלינו מנע ממנו זאת ונתן בפיו רסן שלא יוכל לקלל, וכשנכח לראות שאין בידו לקלל ביקש לברכם אמר לו הקב"ה הם אינם צריכים לברכתך "כי ברוך הוא" - משל אומרים לדבורה "לא מעוקץ ולא מדובשך".

וכמובן שגם כשביקש לברכם לא הייתה כוונתו לברכה, אלא במחשבתו התכוון לקללה וכל הברכות שביקש להוציא מפיו לא היו אלא קללה לישראל ולכן סתם הקב"ה את פיו.

ומניין באמת נבעה השנאה התהומית שרחש בלעם לעם ישראל, מדוע כה תיעב בלעם את ישראל עד כי ביקש להשמדם?

אמרו חז"ל (אבות ה, יט) כל מי שיש בו שלשה דברים הללו הוא מתלמידיו של בלעם הרשע - עין רעה, רוח גבוהה ונפש רחבה. וראש למידותיו הקלוקלות של בלעם הייתה עין רעה, מידת צרות העין היא זו שהייתה בעוכריו ומי שיש בו מידה מגונה זו, קשה לו לראות בהצלחת חברו ואין הוא מסוגל להשלים עם הצלחתו ושגשוגו של זולתו.

גם בלעם הרשע שעינו הייתה צרה לא יכול היה לראות בהצלחת עם ישראל וליבו דאב עליו בראותו שהקב"ה מלווה את עמו על כל צעד ושעל והואג לכל צרכיהם ומשגיח עליהם בהשגחה פרטית ומנהיגם בדרך ניסית כאשר יישא האומן את היונק, וקשה היה לו לקבל זאת ולכן שנאה איומה בערה בליבו לעם ישראל וביקש להשמדם.

ולכאורה יש להבין - אם היה בלעם כה רשע, הרי כיצד זכה לדרגת נבואה? הלא הכתוב אומר עליו (במדבר כד, טו) "ידע דעת עליו", ואמרו חז"ל (סנהדרין קה, ב) שידע לכוון את השעה שהקב"ה כועס בה וידע את העתידות ואף הגיע לדרגתו של משה רבנו ע"ה בנבואה, וכמו שנאמר (דברים לד, י) "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" ודרשו חז"ל (בספרי) בישראל לא קם, אבל באומות העולם - קם.

ואם כן כיצד יתכן שעלה בלעם לדרגות כה נשגבות בשעה שהיו בו מידות רעות ומגוננות ושנאה תהומית הייתה בליבו על ישראל וכן היו מעשיו תועבה, מניין זכה למעלת הנביאות?

והתשובה היא פשוטה וברורה. בלעם הרשע לא עבד על עצמו בכדי להגיע לדרגות נשגבות שכאלו. הוא קיבל אותן במתנת חנם מבלי עמל וללא טרחה מצידו, מעולם לא איוותה נפשו לקדש עצמו ולא ניסה לטהר את רעיוניו כדי לזכות להגיע לדרגה רוחנית כלשהי, אדרבה - מידות רעות היו נטועות בו ופריקת עול כאשר הלך שולל בעצת יצרו הרע בדרך התועבה.

ובכל זאת מאוצר מתנת חנם זיכה אותו הקב"ה לנבואה והעלה אותו בדרגות נפלאות, והכל בכדי שאומות העולם לא יבואו בטענות שווא. וכדברי רש"י (במדבר כב, ה) וזה לשונו: ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכנינו על גוי רשע? כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות לומר אילו היו לנו נביאים חזרנו בתשובה העמיד להם נביאים והם פרצו גדרו

של עולם, עד כאן לשונו. וכך אמרו במדרש (במדבר רבה כ) בא וראה מה בין נביאי ישראל לנביאי אומות העולם. נביאי ישראל מזהירין את ישראל מן העבירות ונביאי שעמד מן הגוים העמיד פרצה לאבד את הבריות מן העולם. וכיון שבלעם לא טרח למען השגת מידות טובות, לכן הוא נשאר מסואב במידותיו המגוננות.

ולהבדיל בין הקודש לבין החול ובין הטמא לבין הטהור, משה רבנו ע"ה זכה לכל הדרגות העצומות שהיו בו לאחר שטרח ויגע ועמל בעבורן. הוא היה מתלמידיו של אברהם אבינו ע"ה אשר מידותיהם יפות והנהגותיהם ישרות, כמאמר התנא שמי שיש בו עין טובה רוח נמוכה ונפש שפלה הוא מתלמידי אברהם אבינו. ומשה רבנו מסר נפשו ועבד על עצמו כדי להשיג את המידות הטובות הללו.

כבר מקטנותו כשגדל כבן מלך בביתו של פרעה הרשע לא הלך משה בגדלות, ובראותו את עוני אחיו המשועבדים תחת יד פרעה היה מפשיט את בגדי המלכות מעליו ומטה שכם לעזור להם, והיה מנחם אותם ומדבר על ליבם ואומר להם "מי יתן מותני תחתים". כך נטע משה בליבו את מידת החסד וכן מידת הענווה הייתה נזר לראשו והמידות הטובות השתרשו בליבו ונעשו כחלק בלתי נפרד מאישיותו, כי טרח ויגע בהן להשיגן ומכוח אותן מידות נאצלות זכה משה רבנו ע"ה ליראת שמים טהורה ולקרבה יתרה לה' יתברך יותר מכל בן אנוש אחר.

לכן אמרו חז"ל (ברכות סד, א) תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר "וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך" אל תיקרי "בניך" אלא "בוניך". תלמיד חכם העמל בתורה הקדושה לשם שמים וטורח בתיקון מידותיו ומבקש תמיד לקנות לנפשו מידות טובות וישרות הוא בגדר "בונה", בכל דבר אשר ידו הקדושה תיגע - מובטח לו שייבנה ולא יצאו חלילה תקלה או חורבן מתחת ידיו. הוא אינו צר עין ולעולם לא יקנא באיש או בטובה שהעניק הקב"ה לחברו, אדרבה שש ושמח הוא לראות בטובת חברו ותמיד יחפוץ לסייע בידו ולהוסיף לו טובה על הטוב שהוא מנת חלקו, כי מידות נעלות מפארות אותו מכח עמלו בתורה וביראת שמים טהורה ובתיקון המידות. לכן הוא נקרא "בונה" כיון שרק תועלת וברכה תצמח לבאים במחיצתו.

ועל האדם לדעת כי לצערנו הרב עצתו של בלעם הרשע לא נכחדה כליל ועד עצם ימינו אנו היא חיה וקיימת, וכשם שאז רבים מבני ישראל נפלו ברשתו הטמאה - כך גם כיום עצת בלעם הבאה בעקבות ההתקדמות הטכנולוגית בדורנו כאינטרנט ומכשירי טלפון ניידים שאינם כשרים, רבים חללים הפילה רח"ל, ומחובתנו של כל אדם להישמר ולהיזהר מפניהם, לטרוח ולעמול בדבר תוך עמידה על המשמר כי זו חובתנו האישית. אולם עליו לדעת כי אם רק יחל הוא במשימה וישתדל לקדש את עצמו ולטהר ליבו, רעיוניו ומחשבותיו ויתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו - הרי ודאי שהקב"ה יעזרו ויסייע בידו לעלות במעלות הקדושה והטהרה, כי הבא להיטהר מסייעין בידו.

הילולא דצדיקא

- י - רבי דוד חסין
- יא - רבי צבי הירש בעל ה'עטרת צבי'
- יב - רבינו יעקב בעל הטורים
- יג - רבי אלחנן וסרמן הי"ד
- יד - רבי יוסף מטרנאי
- טו - רבי חיים בן עטר זיע"א
- טז - רבי עמנואל משעלי

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: mld@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

ח"י תחת חיים

בדידי הווה עובדא באישה שלא זכתה להיפקד בזרע של קיימא, והרופאים הגדולים שאליהם היא פנתה הודיעו לה באופן סופי שלפי תוצאות הבדיקות הרבות שערכה ולאחר כל הטיפולים שנעשו בגופה - הם בטוחים באופן מוחלט שהגוף שלה עקר והיא לעולם לא תזכה להביא לעולם ילד משל עצמה!

האישה שלא הייתה מסוגלת לקבל את הבשורה המרה שבישרו לה הרופאים, לא הסכימה להכיר בכך, ולמרות דבריהם האמינה בקב"ה שהוא כל יכול והגיעה אליי פעם אחר פעם בבקשה שאתפלל עליה ואברך אותה שתזכה להביא ילדים לעולם.

כדי שלא לצער את האישה הכאובה, הייתי מברך אותה שתזכה לפרי בטן, אולם הוספתי ואמרתי לה שלא תיתלה תקוות מרובות בברכה זו, כיון שמדרך הטבע אין לה כל אפשרות ללדת ילדים, וחבל שתתעצב על לבה ותבקש שוב ושוב לזכות להיפקד בזרע של קיימא.

יום אחד הופיעה אצלי האישה וסיפרה לי שהיא חשה בתחושה פנימית שהיא בהריון.

בתחילה לא התייחסתי לדבריה ברצינות, שכן ידעתי שהיא עקרה ואין לה כל אפשרות להיות בהריון. אך לאחר רגעים ספורים חזרתי בי ממחשבה זו ואמרתי לה שאדברה, תלך לרופא לבדוק האם תחושתה הפנימית נכונה.

לתדהמת כולם - רצונה הגדול להביא לעולם ילד משלה הפך למציאות קיימת. לא זו בלבד שהאישה זכתה להיפקד - אלא היה זה הריון כפול! ולאחר תשעה חודשים היא ילדה בשעה טובה תאומים - בן ובת.

בלילה שקדם לברית המילה חלם בעלה, אבי התאומים, שנגנבו ממנו שמונה עשר אלף יורו. ומחלום למציאות - ביום הברית נגנב ממנו בדיוק סכום כסף זה.

כששיתף אותי בכך, חשבתי לעצמי שהרי המספר שמונה עשרה רומז למילה 'חי', לעומת זאת מובא בדברי חז"ל ש'עני חשוב כמת'.

כשנגנבו ממנו שמונה עשר אלף היורו - הרי זה כאילו בטלו ממנו החיים כיון שהפך לעני, אך הקב"ה ברחמי הרבים הקדים רפואה למכה והחזיר לו פעמיים חיים בשני ילדיו התאומים שנולדו לו באופן ניסי לגמרי.

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "וזהו שארית יעקב" (מיכה ה-1)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על חסדי השי"ת שעשה עם ישראל, בכך שנתן בלבו של בלעם לברך את ישראל, שהוא מענין הפרשה כששני הרשעים בלק מלך מואב ובלעם הרשע ביקשו לקלל את עם ישראל, ולבסוף נמצא מברך.

נצור לשונך

מפרסם את גודל טובתו

תולה ארץ על בלימה

וכמו כן אם אחד השיג הלוואה מאת חברו, והוא מפרסם לכל את גודל טובתו, על ידי זה מצוי הוא שיתקבצו אליו אנשים ויכלו את ממונו. ועל ענין כזה נאמר "מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם - קללה תחשב לו".

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

הסידור שהסתיר רבי סלמן מוצפי

להבדיל בין הקודש לחול, ההיסטוריה מלמדת אותנו שחכמי ישראל לדורותם חיו בצניעות כל כך זהירה מתוך בריחה מוחלטת מן הכבוד והפרסום, לעומת ההגמוניה הנכרית שהמסר הבולט והמשכנע והנוגע לליבם הוא כמאמר הכתוב בפרשתנו "כי כבד אכבדך מאוד".

הנביא מיכה (מתוך ההפטרת השבוע מיכה ו, ח) מזהיר על תכונה נפסדת זו והוא מזהיר את שלומי בית ישראל "והצנע לכת עם א-להיך". וכך באמת ראינו לגדולי ישראל בכל הדורות, כשם שהיו מופלגים בתורתם - היו מופלגים בענוותנותם.

בעצם כל המושג של 'פרסום' הוא מצד הטומאה. לכן מעלתם של ישראל היא הצניעות והפנימיות, ככל שהצניעות רבה יותר - שם תמצא יותר תורה ויותר יראת שמים.

הג"ר בן ציון מוצפי שליט"א מספר (מובא בספר 'דורש ציון') על דמותו של אביו רבי סלמן זצ"ל, שמנהגו היה ללכת מידי יום לכותל המערבי להתפלל שם מנחה וערבית. הוא היה נוהג לקחת איתו את סידור הרש"ש ולהתפלל מתוכו, עם כל הכוונות הנשגבות. הסידור היה עטוף במעטפה שהסתירה את תוכנו. הוא היה עומד בפניה, הסידור היה סגור לחצאין, וכך היה מתפלל בו במשך כחצי שעה.

"אחד המתפללים הסתקן לדעת מהו הספר שמו"ר אבי קורא מתוכו. הוא התקרב אליו והציץ מקרוב בספר. מו"ר אבי הבין מה רצונו של אותו אדם... מיד סגר את הסידור והפכו על צידו, שלא יודע מהו הספר. אך ההוא התעקש והטה את ראשו לראות את צידו השני של הספר, אולי כך יגלה מהו הספר הזה... נטל מו"ר אבי את הסידור והכניסו לתוך חלוקו, והמשיך להתפלל. אמר: "ויתרתי על תפילה עם כל הכוונות הנשגבות, ובלבד שלא יראו אותי מתפלל מתוך סידור הרש"ש ויאמרו: 'איזה צדיק גדול!'"

ה"פלא יועץ" כותב כי מעשים והנהגות הנעשים מצד ההלכה - רשאים לעשות בפומבי, אבל 'מילי דחסידותא', הנהגות של חסידות - יעשו אותם בצנעה ובהסתור ולא בפרסום ובפרהסייה.

רצונך להיות חסיד? אדרבה, תהיה חסיד ותתחסד עם קונך. רצונך להחמיר? מצוין, אבל תחמיר על עצמך. אל תעשה לך פרסום!

כותב הרב חיד"א, ומקורו מן הזוהר: אם אדם מפרסם את מעשיו - קיבל בכך את שכרו בעולם הזה, ואת העונש על היוהרה יקבל בעולם הבא. לא זו בלבד שבעולם הגמול לא יקבל שכר על מעשיו, אלא עוד יענש עליהם.

לעומת זאת, מי שמסתיר את מעשיו, הקב"ה שומר עליו ומסתיר אותו מהחיצונים, כנאמר בתהילים (קא, ב-ג): "אתהלך בתם לבבי בקרב ביתי..

עושה סתים שנאתי לא ידבק בי". זה שהצפין והסתיר את

מעשיו בעולם הזה, יתקיים בו (שם

לא, כ): "מה רב טובך אשר

צפנת לייראך", את שכרו

הוא יקבל לעתיד לבוא.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

מתפעלים? כן. משתנים? לא!

בלעם הרשע מתפעל מבני ישראל ואומר (במדבר כד, ה) "מה טבו אהליך יעקב", ואומרת הגמרא (סנהדרין קה, ב) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שישראל יושבין בהן ועוסקים בתורה. ההתפעלות הזו של בלעם דומה מאוד לפליאתם והשתוממותם של אנשים רבים הבאים לבקר במוסדות תורה ובישיבות.

האנשים הללו, שזו להם הפעם הראשונה בחייהם שבה הם נפגשים עם עולם התורה מקרוב ורואים לנגד עיניהם מאות אברכי כולל, או בחורי חמד יושבים והוגים בתורה הקדושה, מתוך ריתחא דאורייתא ומתפלפלים בהוויות דאביי ורבא בעוז ותעצומות. באותה שעה נקל לשער כמה נפעם ליבם מזאת והם מבינים מה רב יופייה והדרה של תורתנו הקדושה, כמה כבוד רוחשים הם באותה השעה ללומדי התורה ולנושאי דגלה, ולכל אלו הממיתים עצמם באהלה של תורה תוך שהם זונחים מאחרי גוּם את כל תענוגות תבל.

אך אם המחזה הנפלא הזה כה נגע לליבם, מדוע לא מותיר הוא את חותמו לאחר מכן? שהרי התפעלותם הרבה של האנשים הללו דועכת ופגה לאחר זמן מה, והם אינם באים אף הם להסתופף בין כתלי הישיבות והכוללים! מדוע אכן לא חל בהם כל שינוי מהותי?

אלא התשובה היא פשוטה וברורה, כי זוהי דרכו של היצר הרע. אמנם נכון, הוא מניח לאדם להתפעל ולהתפעם ממה שראות עיניו, אך הוא אינו מתיר לו לעורר את רגשותיו הפנימיים החבויים יותר, את אותם רגשות שיחוללו בו שינוי אמיתי, כל זאת כדי שלא יחפוץ ללכת בדרך הזו. ועל כן רואים עד כמה קשה לאדם להשתחרר מהרגליו הרעים, וכמה נח לו להמשיך לילך אחר שרירות ליבו כפי תאוות נפשו מבלי שירבץ על שכמו עול של תורה ומצוות. וכך נותר הוא בדרכו הקלוקלת מבלי לתקן מאומה.

וכך הוא הדבר לגבי בלעם הרשע, הוא התפעל מאוד מעם ישראל וכשראה אותם יושבים אגודות אגודות ועוסקים בתורה יצאה מפיו הקריאה "מה טבו אהליך יעקב", אך כשלעצמו - לא היה מוכן הוא להשתנות.

קשה היה בעיניו ובלתי אפשרי מבחינתו, להיות כפוף לחוקי התורה ולנהוג על פי מצוותיה. מוטב היה לו להמשיך לנהוג בהפקרות ולילך שולל בעצת יצרו הרע, ואזי מובן מדוע התפעלות זו לא נשאה פירות.

פניני הפרשה

מי ראוי לברך

"כי ידעתי את אשר תברך מבורך" (במדבר כב, ו)

הצדיק רבי מאיר אבוחצירא זיע"א סיפר שבעיר מוצאם במרוקו, היה בעל בית פשוט שאנשים היו מבקשים ממנו ברכות, ופעמים רבות ברכותיו היו מתקבלות. בנו, האדמו"ר רבי אלעזר זיע"א סיפר (וכך מובא בספר 'פקודת אלעזר'), ששאל את אביו לפרש הדבר.

ורבי מאיר השיב לו במתק שפתו, שאמנם האיש הוא אדם פשוט וגם אביו היה ידוע כאדם פשוט, אבל אביו היה מפורסם כבעל חסד גדול.

מכלל החסדים שהיה עושה כמקצועו כחייט מנהגו הטוב שהיה לוקח בגדים ישנים או קרועים מאנשים, טורח ומתקן שיהיו ראויים ללבישה, והיה מחלק אותם בגדים לעניים. אותה הזכות של החסדים שהיה לאביו הועילה לבן שיתקבלו תפילותיו.

כעין זה מסופר על הסבא מסלבודקה. כשהיה חולה שלח לגדולים וצדיקים שיתפללו עליו. ביניהם שלח גם לרוקח של העיירה. אמר, מאחר שהוא מטיב עם אחרים בתרופות שהיה מכין ומרפא, יש לו זכויות וברכותיו יעשו פרי, כמו צדיק וקדוש.

חטאו של בלעם בהליכה

"ויחר אף א-להים כי הולך הוא" (במדבר כב, כב)

מהו "כי הולך הוא"?

הגמרא (ברכות ז, א) מספרת על צדוקי אחד, שכנו של רבי יהושע בן לוי, שהיה מציק לו מאד, ורבי יהושע בן לוי רצה להפטר ממנו.

והנה ישנו רגע מסוים ביום, לפנות בוקר, שבו יש חרון אף בעולם, ורצה רבי יהושע בן לוי להיות ער באותו רגע כדי שיוכל לקלל את אותו צדוקי, ולבטח קללתו תתקיים. ואימתי חל רגע זה? יש דרך לדעת זאת: כשכרבותו של תרנגול לבנה לגמרי.

נטל רבי יהושע בן לוי תרנגול והמתין לרגע המדויק.

כשהגיע הרגע - נרדם. הבין ריב"ל שמן השמים כוונו שלא תתמלא בקשתו.

והנה, כך מבאר בספר 'הצדיק רבי שלמה', בלעם רצה לקלל את ישראל, רצה לכוון את הרגע שבו הקב"ה כועס. מה עשה? לקח תרנגול וחיכה לרגע המתאים, אלא שראה שהוא מתחיל לנמנם, וכדי שלא להירדם החל ללכת הלך ושוב. זהו שנאמר: "ויחר אף א-להים כי הולך הוא" - היה עליו כעס משמים על שהתעקש שלא להירדם ולכוון את קללתו לרגע כעסו של הקב"ה.

כשנופלים יודעים שהקב"ה מביט

"וישא משלו ויאמר נאם בלעם בנו בער ונאם הגבר שתום העין. נאם שומע אמרי אל אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים" (במדבר כד, ג)

בשם הרה"ק מרוז'ין פירש הגאון מטשעבין זצ"ל את הכתוב כך:

"נאום הגבר" שאדם פשוט כאשר אין הולך לו כרצונו, אזי הוא אומר "שתום העין" - שכביכול אין הקדוש ברוך הוא מפקח עליו.

לעומת זאת "שומע אמרי אל", היינו אדם שהוא ירא שמים אשר שומע אל ה', אזי הוא "יחזה" כי גם כאשר הוא "נופל" גם אז "גלוי עינים" ומשגיחין עליו, וכך הוא רצון הבורא.

קוים לדמותה של אשת חיל בישראל

כך בלילות השליך לעברם החוצה מכל הבא ליד, כלים מכלים שונים, מנורות כסף, פמוטות, שעונים וחפצי ערך שנתרו בבית, והבית התרוקן מכל וכל. אין כסף ואין זהב. והאיש נותן בשמחה במרץ ובמשנה עונג.

עד שהגיע ובא הלילה האחרון. בחצות הלילה נקשו על חלון הבית שני עניים בוכים. נכמרו עליהם רחמיו של העשיר (לשעבר), הוא נכנס פנימה לחפש חפצי ערך על מנת לזרוק לעברם, יגע וחיפש אך לא מצא כלום. כל החפצים כבר שוכנים כבוד בבתיים אחרים. העניים לא ויתרו, ביקשו - אולי בכל זאת? רחם עלינו ועל משפחתנו הרעבים ללחם.

בה"ב נכנס שנית, חיטט בכל החורים והסדקים, בארונות ועל הארונות, עד שמצא, ויצא למרפסת ובידו כף של זהב טהור. כף זהב שקיבלה מחותנו העשיר ביום נישואיו. אלא שכאן בוכים שני עניים ובידו רק כף אחת, מה עושים? גירד האיש בפדחתו, הרהר רגע קט ומיד עלה רעיון פשוט במוחו: שבר את הכף לשני חלקים, עני אחד קיבל את ידית הכף והשני קיבל את הכף. העניים החישו צעדיהם למכור את הזהב ולקבל תחתיו ממון לרווחת משפחתם.

בבוקר כבר לא היה בעל הבית בין החיים. השיב את נשמתו לבוראה. זה היה לילו האחרון של האיש עלי אדמות.

על סיפור זה שעמו הסתיימו חייו החליטו לחרוט על מצבתו את המילים הבאות: "כפה פרשה לעני" - זו הכף, לעני האחד; "וידיה שלחה לאביו" - זו הידית לאביו השני...

יהודי היה בוילנא רבתי, איש רוח, אוהב צדקה וחסד. עשירותו היתה לשם דבר בכל העיירות הסמוכות, והמעניין בטבעו של האיש, שכפי גדול עשירותו כן גדלה נדיבות ליבו להרבות צדקה לעניי ישראל. עמד האיש שנים רבות והזיל מממונו הון רב לכל קשוי יום, עניים מרודים וסתם עמך הזקוקים למתן יד, והכל עמדו משתוממים על השמחה שבנתינת הצדקה. הוא פשוט אהב בכל ליבו לפזר את נכסיו, לפורטם לממון ולהעביר את הכל לכיסם הריק של העניים. ורודף צדקה.

והנה הגיעה תקופה חדשה. האיש הצדיק הלוה החל יורד אט אט מנכסיו, מסחרו התנהל בעצלתיים, נפילה קטנה גררה אחריה מפלה גדולה, וילך האיש הלך וחסור עד כי יבשו המים. התרושש מממונו המזומן. נותר לו האיש עם בית מפואר מלא בכלי כסף וזהב, אבל כסף לעניים אין. ותהום כל העיר. השאלה הדהדה ברחבי וילנא, מה ראו על ככה ומה הגיע לאיש זה שהרבה צדקה ואעפ"כ נענש בעונש קשה. הסתר פנים לכאורה.

הדיבורים הגיעו גם לאוזני ראשי הקהל, דיינים ומורי הוראה, גדולי תורה ויראה, עד שהחליטו להושיב בית דין ולדון בעומקה של סוגיא זו. עונש גדול זה על שום מה. התכנסו כמה חכמים והעמיקו בכל דרכי חייו של האיש, ומצאו את חטאו: יהודי זה לא שמע לקול דברי חז"ל שאמרו המבזבז אל יבזבז יותר מחומשו, כי מרוב תשוקתו לחלק צדקה לא שת ליבו ובזבז הרבה יותר מחומשו מנכסיו.

היהודי בעל הצדקה שנתור כבר ללא מזומנים, לא נלאה אלא המשיך למלאות את תשוקתו בשיטה חדשה: לחלק כלים ומתנות מתוך ביתו פנימה, מהנכסים עצמם שנסארו לו בבית.

ראו בית הדין את מעשיו המרובים מנכסיו, טיכסו עצה כדי להצילו מחורבן כל ביתו עד שהודיעו לו חגיגית על מאסר בית. "אין לך רשות לצאת".

חשבו הדיינים כי בצורה זו ימנעו את הגישה אל האיש. העניים לא יפגשו בו ברחובה של עיר, עד שיתורו להם לחפש נדבי לב אחרים.

עניי העיר והסביבה שהכירוהו היטב לא התייאשו, לא פסקו מלחפש דרכים לבקש ממנו נדבות. הם החלו מתדפקים על חלונות הבית, היו מתכנסים בשעות הלילה המאוחרות לבכות את עוניהם, עד שהתעורר משנתו, קם הציץ ונפגע.

ויהרצוה

לזכרה של הרבנית
מזל מדלן פינטו ע"ה

פְּפָה פְּרָשָׁה לְעֵנִי וְיָדֶיהָ שֶׁלְחָה לְאָבִיו

מֵרַן הַגְּרָאמ"מ שֶׁךְ זצ"ל הִיָּה רִגִיל לִסְפֵר אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַבֹּא:

"פעם בהיותי בוילנא, הראוני את פנקס הקהילה ובו מגוללים דברי ימיה וזכרונותיה של העיר וילנא. בין הדברים המוקדשים לסיפור חייו, הנהגותיו וקורותיו של רבינו הגאון מוילנא. מסופר גם על רעייתו הרבנית ע"ה, אשר בכל ערב שבת קודש היתה מסובבת בעיר בחברת אשה פלונית, על מנת לקבץ נדבות כדי לחלקן לעניי העיר להוצאות שבת קודש, וכך היה מנהגן שנים רבות.

פעם אחת הלכו השתיים כדרךן בקודש ברחובה של וילנא. מעבר לכביש צעד לו אחד מאנשי העיר אשר נהג בקביעות לתת להן את נדבתו, ולהניחה לתוך המטפחת אשר בידן. החוותה אשת הגאון באצבעה לעבר האיש ואמרה: "הנה פלוני", וחצו שתייהן את הכביש לעברו.

נתן להן האיש מנדבת ליבו, ואותן נשים צדקניות היתנו כי מי שתסתלק תחילה לבית עולמה תתגלה לחברתה ותספר את הקורות אותה בעלמא דקשטו.

לימים נלקחה אשת הגר"א לבית עולמה, באה בחלום הלילה אל רעותה ואמרה לה: "דעי נא כי הכל כתוב שם והכל ידוע שם, כל דבר ודבר ניכר שם, זכרי נא אותו מעשה של ערב שבת, כאשר צעדנו שתינו בעברו האחד של הכביש, והוריתי לך באצבע ידי כי בעבר השני פוסע פלוני ופנינו אליו כאחת להתרימו, דעי כי אותה הוראת אצבע רשומה לזכותי והתרמת הצדקה לזכות שתינו".

ללמד אותנו בא הדבר, שאשה כשרה ניכרת על פי מעשיה ולו הקטנים ביותר.

ועוד בענין זה מצוטט בספר 'להגיד' מעשה מופלא כפי שסיפר אחד מחכמי התורה זצ"ל:

ויהי היום, אנו הולכים בזהירות בין המצבות בתוככי בית העלמין הגדול של וילנא, ולפתע צדו עינינו נוסח מופלא על גבי מצבה סתמית: "פה נטמן האיש פלוני בן פלוני, נפטר ונסתלק לבית עולמו ביום פלוני ונטמן ביום פלוני... כפה פרשה לעני וידיה שלחה לאביו".

בפסוק זה הסתיימו האותיות שעל המצבה! פסוק מאשת חיל על איש מוילנא, לא על אשה...

הפלא ופלא. הנשמע דבר כזה, לחרוט פסוק מאשת חיל על בעל בעמיו?

הסקרנות התעוררה בנו לדעת את סודה של מצבה זו, והחלטנו לעיין במקורות, בפנקסי חברא קדישא הישנים. יגענו ובי"ה מצאנו את שמו של האיש והסיפור שמאחוריו. מעשה נפלא.

בשורה טובה לשוחרי תורה

הופיעו ויצאו לאור הספרים החשובים

אעירה שחר

על התורה והמועדים
ו' חלקים

מאת מורנו ורבנו הגה"צ

רבי דוד חנניה פינטו שליט"א